

TURISTIČNA
ZVEZA
SLOVENIJE

Oš Marije Vere

Kamnik

šolsko leto 2009/2010

Veselo v Kamnik

Avtorji:

*Anže Javornik, 6.a, Enej Klaric 6.a, Hana Hiršman 7. a, Dejan Kosic 7. b,
Žan Horvat 7. b, Maruša Pleško 7. b, Mariša Cvitanic 7. b, Primož Kočar 9. a*

Mentorica:

mag. Polona Mežnar

Kamnik, januar 2010

Kazalo vsebine:

UVOD	3
Meščanstvo v Kamniku v 19. stoletju	4
Opis turističnega produkta »Veselo v Kamnik!«	7
Program:	7
PROMOCIJA TURISTIČNEGA PRODUKTA.....	11
Predvideni stroški izvedbe programa:	11
Sodelovanje z lokalno skupnostjo:.....	12
ZAKLJUČEK.....	12
LITERATURA:	12

Kazalo slik:

Slika 1 Pogled na kamniški Mali grad in kamniške planine.....	3
Slika 2 Pogled v meščansko stanovanje	4
Slika 3: Meščanski par.....	5
Slika 4: Meščanka	5
Slika 5: Meščanska poroka.....	5
Slika 6: Sladice	6
Slika 7: Spomenik Rudolfu Maistru v Kamniku	7
Slika 8: Ivan Vavpotič	8
Slika 9: Rudolf Maister.....	8
Slika 10: Marija Vera	9
Slika 11: Anton Medved.....	9
Slika 12: Kamniško mestno jedro	10

Priloge:

Priloga 1: Dramska igrica Čuk se bo oženil

UVOD

Izbrati temo, ki ustreza krovnemu naslovu, »Moj kraj, moj ponos!«, je lahka in hkrati težka naloga. Za začetek smo povprašali nekaj Kamničanov, na kaj so v svojem kraju ponosni. Pregledali smo tudi glavne kamniške znamenitosti in se na koncu odločili, da kot posebnost našega mesta v naši turistični nalogi predstavimo meščanstvo v drugi polovici 19. stoletja.

Pripravili smo turistični dogodek, »Veselo v Kamnik«, s katerim želimo obiskovalcem predstaviti izbrane kamniške znamenitosti, nekaj znanih Kamničanov, rojenih v drugi polovici 19. stoletja ter dramatizacijo meščanske poroke s tipično meščansko pojedino.

Pri organizaciji našega turističnega dogodka bo naša šola, OŠ Marije Vere Kamnik, sodelovala s Turistično informacijskim centrom Kamnik in Občino Kamnik, kamniškim gostiščem v bližini kraja dogodka in RTV Ljubljana. V okviru dogodka pa bodo poleg avtorjev turistične naloge sodelovali tudi mentorji in učenci dramskega krožka, izbirnega predmeta Načini prehranjevanja in ustvarjalne delavnice.

Avtorji turistične naloge, Veselo v Kamnik, se za sodelovanje lepo zahvaljujemo vsem učencem, še posebno pa učiteljici Špeli Podlipnik za dramatizacijo meščanske poroke in učiteljici Ireni Zagožen za izdelane makete živil in kulise za fotografiranje ženina in neveste.

Slika 1 Pogled na kamniški Mali grad in kamniške planine

Meščanstvo v Kamniku v 19. stoletju

Med leti 1815 in 1848 je meščanstvo postalo nosilec kulture. Glavno vodilo meščanskega življenja je bil razum, varčnost in red. Zaradi stroge cenzure so se ljudje umaknili v domove. Življenje je potekalo v krogu družine in prijateljev. V ospredje so postavljali osebne uspehe, cenili redno delo in stremeli po družbenem ugledu. Imeli so enake interese tako v kulturi kot tudi v politiki. V 19. stoletju se je v meščanskih krogih izoblikovala t.i. jedrna družina, ki so jo sestavljali mož, žena in otroci. Oče je predstavljal glavo družine in je skrbel za zaslužek. Bil je družinski poglavar in ubogati so ga morali vsi, tudi žena. Žena in otroci so ostajali doma. Odnosi v družini so se začeli spreminjati. Že v prvi polovici 19. stoletja so otroci ponekod začeli starše tikati in jih klicati po imenu. Delo in družinsko življenje je bilo strogo ločeno. Oče ni delal doma, temveč v pisarni v mestu. Njegov delovni dan je obsegal službo in dejavnosti, ki jih je rad počel; igranje glasbil, branje, slikanje ... Dom je bil namenjen le družini in obiskom. Mati je imela vlogo žene ter gospodinje. Ponavadi je večino dneva preživela ob pospravljanju in delu z otroki ter podrejanju možu. Skrbela je za gospodinjstvo in vzgojo otrok. Pri opravih so ji, odvisno od premožnosti družine, pomagale kuharice in hišne vzgojiteljice. Praznike, počitnice in prosti čas je meščanska družina preživela skupaj. Pri vzgoji otrok so si očetje radi pomagali s palico. Otroci so morali hoditi v šolo, popoldneve so običajno preživeli ob igranju. Starši, ki otrok niso poslali v šolo, so bili kaznovani. V šoli so se otroci učili pisanja, branja, računanja, verouka, pa tudi naravoslovja, zemljepisa, petja in telovadbe. Ob koncu 19. stoletja so prevladovali osnovne šole s poukom v slovenskem jeziku. Otroci so se morali držati strogih hišnih pravil, ki jih je določal oče. Dečke so že od majhnega vzgajali in pripravljali za prihodnje delo in poklic. V srednjo šolo in na univerzo so po končani osnovni šoli odhajali le nadarjeni otroci bogatejših meščanskih staršev. Šola in izobrazba sta vse bolj zagotavljali ugled in odpirali vrata dobro plačanih in vplivnih služb. Deklice so pripravljali na njihovo gospodinjsko in materinsko vlogo, zato so se morale poleg osnovnošolskega znanja naučiti tudi kuhati, šivati in skrbeti za dom. Srednje šole in univerzo so obiskovala le redka dekleta. Meščanska stanovanja so bila udobna, čeprav so bili nekateri prostori prenapolnjeni s pohištvom. Stene boljših sob so bile okrašene s svetlimi tapetami s cvetličnim vzorcem. Tako so bili okrašeni tudi oblazinjeni stoli, fotelji in zofe z naslonjali. Sobe so krasili lepi predalniki, omare, mizice..., v kotu pa je stal klavir. Velikost stanovanja je bila odvisna od tega, kako premožna je bila družina.

Slika 2: Pogled v meščansko stanovanje

Meščanstvo in oblačila

Ženske obleke so bile sestavljene iz več slojev. Pod obleko so nosile spodnjice, ki so segale čez kolena na koncu pa so bile okrašene s čipkami. Sledi srajca, ki so jo nosile pod steznikom zaradi katerega so bile videti vitkejše. Pod obleko so nosile tudi več slojev tankih kril. Število slojev je bilo odvisno od letnega časa in vremena. Čez to so dale železen obroč, ki je dal spodnjemu delu obleke okrogel videz. Čez vse to so na koncu oblekle obleko, ki je bila okrašena z elegantnimi vzorci. Za zunaj so imele senčnike, saj so morale biti blede. Moški so nosili dolge hlače in srajco s čipkastim ovratnikom, čez to pa suknjič in na glavi klobuk ali cilinder.

Slika 3: Meščanski par

Slika 4: Meščanka

Slika 5: Meščanska poroka

Meščanstvo in hrana

Meščanska hrana je bila v 19. stol pod vplivom Dunajske kuhinje. Ker se je po l. 1800 predvsem v mestih povečala poraba mesa, so bile v meščanski hrani sorazmerno pogoste mesne jedi, manjkalo pa ni tudi sladkih močnatih jedi. Na t.i. alpskem ozemlju so bile pogosto na mizi mleko, sir, koruza oz. polenta. Ob slovesnejših prilikah, ki jih v gosposki hiši ni manjkalo, so pripravi jedilnika posvetili posebno pozornost in številne izbrane jedi postregli v več hodih. Od jedi so postregli raznovrstne, predvsem mesne jedi kot so: govedino z aspikom, vestfalsko šunko, prekajen goveji jezik, lososa v žolci, kuhane postrvi, maslo, pečeno ribo belugo, telečje stegno, fazane, jerebice, pitane kokoši, topel ragu, topel frikase iz teletine, pečene goveje zrezke, telečje kotlete, kokoši, male maslene paštete, vroče kuhana ovčatina s hrenom in kuhanega odojka s hrenom, pečenice in krvavice.

Postregli so tudi zelenjavo im mlečne izdelke: rdečo peso, kumare, redkvico, sir in brizgano maslo.

Za sladico so gostje dobili torte iz listnatega testa, biskvitne torte, torte iz črnega kruha, linško torto, šarkelj (pecivo iz kvašenega testa z rozinami), različno malo pecivo in polnjeno pecivo.

Slika 6: Sladice

Opis turističnega produkta »Veselo v Kamnik!«

Turistični dogodek »Veselo v Kamnik« načrtujemo v okviru 40. Dnevov narodnih noš, tradicionalne kamniške prireditve v mesecu septembru. Prireditve bo letos, v soboto in nedeljo, 11. in 12. septembra 2010. Dogodek »Veselo v Kamnik« je enodneven, v primeru velikega zanimanja pa ga lahko izvedemo v soboto in v nedeljo.

Program:

13h - zbor na glavni kamniški avtobusni postaji

13.15 – 14.45 - predstavitev znanih Kamničanov, rojenih v drugi polovici 19. stoletja

14.50 – 15.30 - voden ogled znamenitosti Kamnika

15.30 – 17h – meščanska poroka s pojedino

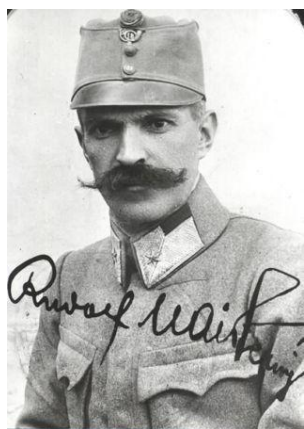
Naš turistični dogodek se bo pričel na trgu ob Medvedovi ulici, v središču mesta Kamnik, pri spomeniku Rudolfu Maistru. Postavljene bodo štiri stojnice in na vsaki stojnici bo predstavljena ena pomembna kamniška osebnost iz 19. stoletja. Izbrali smo vojskovodjo in pesnika Rudolfu Maistra, igralko Marijo Vero, pesnika Antona Medveda in slikarja Ivana Vavpetiča.

Slika 7: Spomenik Rudolfu Maistru v Kamniku

Slika 8: Ivan Vavpotič

Ivan Vavpotič, slovenski slikar, ilustrator in scenograf, se je rodil 21. februarja 1877 v Kamniku in umrl 11. januarja 1943 v Ljubljani. Je predstavnik akademskega realizma, portretist in vedutist. Pomembno je še njegovo ilustratorsko delo in osnutki za gledališke scene. Študiral je v Pragi, Parizu in na Dunaju. Kot profesor je poučeval na realki v Idriji. Po opuščenju profesuri je živel kot svoboden umetnik v Ljubljani. Bil je med organizatorji stanovskega društva in kritik. Vavpotič je avtor prvih slovenskih poštarnih znamk (*Verigar*), uporabljenih tudi v Kraljevini SHS.

Slika 9: Rudolf Maister

Rudolf Maister-Vojanov, slovenski pesnik, general in borec za severno mejo se je rodil 29. marca 1874 v Kamniku in umrl 26. julija 1934 v Uncu pri Rakeku. Osnovno šolo je obiskoval najprej v Mengšu, nato pa v Kranju, kjer jo je tudi končal z odliko. Leta 1885 je začel obiskovati kranjsko nižjo gimnazijo in jo končal leta 1890. Šolal se je v vojaštvu in osvojil veliko činov. Leta 1918 je v Mariboru zbral in se odočno uprl Nemcem in tako še danes štajerska pripada Sloveniji.

Slika 10: Marija Vera

Marija Vera, slovenska gledališka igralka in režiserka se je rodila 22. novembra 1881 v Kamniku in umrla 12. januarja 1954 v Ljubljani.

Marija Vera, pravo ime Frančiška Epich, je študirala na Dunaju, igralsko pot je pričela v Zürichu, kjer je nastopala med leti 1907 do 1910, ter jo nadaljevala v Berlinu (1911 do 1916). Po prvi svetovni vojni je delovala v Novem Sadu in Beogradu. Leta 1923 je pričela nastopati v ljubljanski Drami, kjer je tudi režirala. Marija Vera je bila izvrstna interpretinja klasičnih vlog.

Leta 1950 in 1951 je prejela Prešernovo nagrado.

Slika 11: Anton Medved

Anton Medved, slovenski pesnik, dramatik in duhovnik se je rodil 19. maja 1869 v Kamniku in umrl 12. marca 1910 na Turjaku.

Življenje Antona Medveda, ki se je rodil "meščanu" in sodarskemu mojstru iz Kamnika, je bilo tragičen nesporazum. Kot kaplana ga je cerkvena oblast premeščala iz kraja v kraj, umrl je na Turjaku po dolgoletnem bolehanju in telesni izčrpanosti. Medved je bil plodovit pesnik in dramatik. V ugodnejših razmerah bi se Anton Medved lahko razvil v zelo dobrega dramatika.

Pri vsaki stojnici bo oseba, oblečena v znanega Kamničana (Rudolfa Maistra, Marijo Vero, Antona Medveda, Ivana Vavpetiča), na stojnici pa bo predstavljeno njegovo življenje. Stojnica bo opremljena in okrašena v stilu življenja in dela predstavljenega Kamničana. Ob slikarju bodo razstavljene fotografije njegovih slik, ob igralki fotografije njenih vlog..... Tudi barva stojnice bo izbrana v stilu življenja in dela predstavljenega znanega Kamničana. Stojnica Rudolfa Maistra bo temno rjave-zelene barve, kar spominja na vojaštvo, stojnica Marije Vere bo škrlatne barve, kar spominja na gledališča, stojnica Ivana Vavpetiča bo svetlo rjava, podobno slikarskemu platnu, stojnica Antona Medveda pa bo temno rjave barve.

Na trgu bo potekal tudi kviz z vprašanji, vezanimi na predstavljene Kamničane.

Sledi vodeni sprehod po Kamniku do Trga svobode. Na poti bodo obiskovalci spoznali in si ogledali nekaj znamenitosti Kamnika:

- Maistrov spomenik,
- nekdanja mestna, babja vrata (kje so stala, zakaj takšno ime, pomen obzidij v srednjem veku),
- spominsko obeležje Marije Vere (slovenska gledališka igralka in režiserka),
- Občinska hiša (grb, pomen Meščanske korporacije nekoč in danes),
- Cerkev sv. Jakoba in božji grob,
- Gutenbergova glava (kje jo najdemo in pomen Gutenbergovih iznajdb),
- Svinjska ulica (kje in zakaj je dobila takšno ime),
- Trg svobode

Slika 12: Kamniško mestno jedro

Obiskovalci se zberejo na Trgu svobode in si ogledajo dramsko igrico Čuk se je oženil , ki predstavlja meščansko poroko (Priloga 1). Igrica je dramatisirana tako, da vključuje obiskovalce kot povabljeni svate, ki so ob koncu meščanske poroke povabljeni na tipično meščansko pojedino. Postregli jim bomo z rujavo juho, mletim in belim mesom, obloženim z različnimi prikuhami, čokoladnim konsumejem s španskimi vetrovi ter ribezovo in ananasovo peno. Na mizi, ki bo pokrita z belim prtom in tipičnimi meščanskimi pogrinjki, bodo umetni modeli prepelic, fazanov, kljunačev in drugih jedi značilnih za tako gostijo.

Pripravili bomo tudi kuliso meščanskega poročnega para, za katerim se bodo obiskovalci lahko fotografirali, če bodo to želeli.

PROMOCIJA TURISTIČNEGA PRODUKTA

Glavno oglaševanje našega dogodka bo objava na medmrežju uradne strani Občine Kamnik, Turističnega informacijskega centra Kamnik in OŠ Marije Vere Kamnik. Prav tako bomo dogodek najavili v mesečnem koledarju prireditvev Turističnega informacijskega centra Kamnik, Prireditveniku, ki občane obvešča o prireditvah in dogodkih v Kamniku. Ker časopisne hiše med seboj sodelujejo, bo preko teh objav naš dogodek oglaševan tudi v dnevnikih in tednikih po celi Sloveniji. Za tak način promocije smo se odločili zato, ker se nam zdi učinkovita in ker nam Turistično informacijski center svoje usluge nudi brezplačno.

Cena obiska turističnega dogodka »Veselo v Kamnik« bo 10 eur/ osebo.

V ceno je vključeno:

- ogled prireditvev na obeh trgih,
- voden ogled znamenitosti,
- pojedina,
- fotografija

Predvideno število obiskovalcev je od 30 do 50.

ŠTEVILO OBISKOVALCEV	PRIHODEK
30 - 50	300 – 500 eur

Predvideni stroški izvedbe programa:

IZVAJALEC	DELA	STROŠKI
OŠ Marije Vere Kamnik	Organizacija dogodka, oprema stojnic, dekoracije in kostumi.	300 – 500 eur
Turistični informacijski center Kamnik	Promocija dogodka in turistični vodič.	brezplačno
Občina Kamnik	Materialna sredstva	300 - 500 eur

Sodelovanje z lokalno skupnostjo:

Naš projekt smo predstavili gospodu županu občine Kamnik, Antonu Tonetu Smolnikarju in Agenciji za turizem v Kamniku in Medobčinskemu muzeju Kamnik. Navdušeni nad našim dogodkom so nam obljubili pomoč, moralno in denarno podporo.

ZAKLJUČEK

Avtorji turistične naloge ob koncu ugotavljamo, da smo spoznali veliko novega o meščanstvu v Kamniku v 2. polovici 19. stoletja. Tudi podatki o znanih Kamničanih, ki jih predstavljamo v nalogi, nam do sedaj niso bili povsem znani. Kot učenci OŠ Marije Vere, smo še posebno ponosni, da imamo priložnost promovirati njeno življenje in delo. Kvalitetna turistična naloga mora vsebovati tudi promocijski načrt turističnega produkta in finančno konstrukcijo. Glede na trenutno situacijo v gospodarstvu in recesijo menimo, da nam je uspelo za sprejemljivo ceno ponuditi kakovosten izdelek. Prepričani smo, da nam bo, ob obljubljeni pomoči institucij, izvedba našega turističnega dogodka »Veselo v Kamnik« dobro uspela in s tem veliko prispevala k prepoznavnosti in popularnosti našega kraja.

LITERATURA:

1. Pozvek. M.: *Ljudske šege in prazniki na Slovenskem*, Ljubljana. 2007.
2. <http://www.angelfire.com/ar3/townevictorian/victorianfashion.html>
3. www.s-gimsl.kr.edus.si
4. http://www.knjiznica-ptuj.si/uploads/File/Kuharske_za%20WEB.pdf
5. <http://sl.wikipedia.org/wiki/>

Opis promocije in izgleda naše turistične stojnice:

Promocija:

Za kvalitetno promocijo naše turistične naloge bomo potrebovali stojnico in pred njo približno 5 m² prostora. Sodelovalo bo 8 učenk in učencev. Na stojnici bomo predstavili program našega turističnega dogodka in zaigrali dramsko igro Čuk se bo oženil. Pred tem bo eden od igralcev, »Vabovec«, okoli stojnice vabil obiskovalce na ogled dramske igre, na meščansko poroko s pojedino. Dva od avtorjev pa bosta po Mercatorju vabila obiskovalce na dogodek v Kamniku oziroma na našo stojnico. V odmoru med izvajanjem dramske igre bodo avtorji na stojnici podrobno predstavljali načrtovani dogodek in odgovarjali na vprašanja obiskovalcev. Obiskovalci se bodo lahko fotografirali za kuliso meščanskega poročnega para. V primeru, da bodo na stojnici pustili svoj elektronski naslov, jim bomo fotografijo naknadno poslali po elektronski pošti.

Izgled:

Stojnica bo opremljena tako, da bo predstavljala bogato obloženo meščansko mizo. Nekaj jedi bo pripravljenih iz papirja in mavca, nekatere jedi pa bodo prave in jih bomo delili obiskovalcem. Na strehi stojnice bodo predstavljeni znani Kamničani, predstavljeni v naši turistični nalogi. S tem bomo prihranili nekaj dragocenega prostora. Ob stojnici bo stala še kulisa meščanskega poročnega para, za katero se bodo obiskovalci lahko fotografirali.

PRILOGA 1:

ČUK SE BO OŽENIL

Špela Podlipnik

1. prizor

VEM ZA NEVESTO ...

*Nastopajoči: MLADENIČ, STRIC (VABOVEC), STARI ČUK, GOSPA VRBANOVA,
DVE DEKLETI, TOMAŽ, META*

Ob prihodu na prizorišče mladi svat in stric pojeta različico ljudske pesmi

»Čuk se bo oženil, tralala, tralala,
Metka ga bo vzela, hopsasa. (2x)
Metka Čuku miga tralala, tralala,
dajva, se zemiva, hopsasa. (2x)
Čuk pa Metko 'praša tralala, tralala,
kol'ko dota znaša, hopsasa. (2x)

MLADENIČ: *(na ves glas zavriska)*

STARI ČUK: *(ves razdražen zasika)* Ja, kaj se pa ti dereš, saj bodo mislili, da se ti ženiš, ne pa naš poba.

STRIC: *(hudomušno)* No, oče Čuk, bomo še videli, če bo kaj od te ohceti. Mora še dekletova familija svoj žegen dati.

MLADENIČ: *(veselo, bahavo)* Hej, stric, žegen bojo pa ja dali, takega fanta, kot je naš Tomaž, pač ni mogoče najti za vsakim voglom. Fant je čedne postave in prijetnega obraza, pa bistro glavo na ramenih nosi. Cvet mladeničev kamniških, vam rečem.

STRIC: *(nagajivo)* Ej, fante, že mogoče, a tudi Vrbanova Meta ni od muh in vaš Tomaž se bo moral izkazat' pred njenimi starši, da bo vreden njihove Metke. Vsi govorijo, da jo mati skriva, ko kača noge. Vsak pobalin pač ne zre Metki v lepo lice. Ja, ja, kaj č'mo, dekleta je pač zalo in zalemu dekletu se snubcev ne manjka, zato le korajžno, da se mlada dva vzameta še pred jesenjo!

MLADENIČ: Prav imate, stric, deklica je brhka kot le kaj, dota njena bo pa li enako čedna.

STARI ČUK: (*še vedno jezen*) Ja, kaj si pa mislil, da bo naš fant siromakinjo k hiši pripeljal! Saj tudi naša hiša kar nekaj premore in proti nam ne pade žal beseda. (*Se malce ustavi, nato ponosno nadaljuje*) Tomaž bo dober in skrben gospodar in nismo ga zastoj v šole poslali. Fant je gospod, lepo in umno zna govoriti, a tudi molčati, ko je treba. Kar veseli naj bodo, da bodo hčer omožili s takim žlahtnim mladeničem.

STRIC: I, kaj bi ne bili veseli ... Čakajte no, kaj ni to Vrbanova hiša? Čudno, da so duri in polkna zaprta. Menda se niso premislili in Metke nečejo dati v zakon?

STARI ČUK: Bes te plentaj, kakšne pa trosiš! Hitro stopimo in potrkajmo na duri, gotovo nas že čakajo!

Snubci stopijo bliže k vratom. Vrata se odprejo in na vratih jih pozdravi gospa Vrbanova in dve dekleti.

STRIC: Bogdaj, mati Vrbanova, lep dan imamo, kaj?

GOSPA VRBANOVA: (*ravnodušno*): Bogdaj, gospod. Lep je, lep, ravno pravšnji za kupčijo.

STARI ČUK (*bolj sam pri sebi, a ga slišijo tudi ostali*): Trgovci smo res, mešetarji pa ne.

GOSPA VRBANOVA: Ej, gospod Čuk, mladi s srci, a mi stari z denarci ... vse je kšeft, če prav obrneš.

STARI ČUK: (*se mu samo smeje*): Prav imate, gospa. Tudi našega fanta je vaša hči obrnila, da mu zdaj srce igra, nama pa naj zažvenketa v mošnjičku in v čaši.

GOSPA VRBANOVA: Dajte no, komú je pa ta muzika namenjena, pa ja ne naši Metki! Ta je še skoraj otrocé, kaj se bo možila!

MLADENIČ: (*nagajivo*) O, je ravno pravih let za take sorte muziko ...

STARI ČUK: (*skozi zobe*) Boš tiho, mrha! (*gospa Vrbanovi*) Res je, gospa Vrbanova, vaša Metka je tista, za katero se je ogrel naš Tomaž, zdaj pa vas prosimo, za njeno roko, da mu jo v zakon date.

MLADENIČ: (*hitro pristavi*) Pa preostanek dekleta tudi, ne samo roko.

STARI ČUK: (*grozeče*) Sem rekel tiho, pokora! Dobil jih boš, ako kljuna ne zapreš, tiček!

MLADENIČ: Sem že tiho, oče Čuk.

STRIC: Kaj porečete, gospa, mar si vaša Metka ne zasluži takega moža, kot je naš Tomaž? Čeden je in brihten, gosposki se vede, pa še pod palcem kar nekaj ima, da vaši hčeri res ne bo ničesar manjkalo.

GOSPA VRBANOVA: To drži, res je fant od fare, a naša dečva je še mlada in mlada ljubezen se hitro vname, pa kaj hitro tudi ohladi.

MLADENIČ: Ampak, gospa, železo se kuje, dokler je vroče, mar ni res?

ČUK: (*jezno*) Ti beštrga ti, spet se oglašša ...

GOSPA VRBANOVA (*v smehu*): Ne, ne, oče Čuk, pustite ga! Če je Tomažev namen trden kot železo, da bo našo Meto rad imel in bo zanjo le najboljše dovolj dobro, potem velja ... naša Meta bo Čukova ta mlada.

SNUBCI (*v en glas*): Bo!

STRIC: (*pokliče Tomaža, ki se zdaj približa vratom*) Pridi, Tomaž, stvar je sklenjena!

GOSPA VRBANOVA: (*zakliče v hišo*) Meta, stopi no bliže. (*Snubcem*) Tako, dogovorjeno je. Mi pa stopimo v hišo, da se okrepčate za naši mizo. (*Odidejo v hišo, zunaj ostaneta le Meta in Tomaž*)

TOMAŽ (*Meti izroči prstan*): Meta, saj boš moja, a ne?

META (*zardi in pogled upira v tla, tiho reče*): Bom. (*Tomažu izroči jabolko*)

Sliši se vriskanje in harmonika, zunaj ostane samo stric, ki je zdaj vabovec.

2. prizor

POSLUŠAJTE POSLUŠAJTE!

VABOVEC: (*tudi on najprej zavriska, nato na ves glas govori*)

Poslušajte, žlahtni purgarji kamniški, ohcet se ima zgoditi! Takega slavja naše mesto še ni vid'lo, kot ga pripravljajo gospodje Vrbanovi. Njihova najmlajša Metka bo zdaj gospa Čukova postala, mladega Tomaža za moža bo vzela. Mlada dva sta se drug za drugega vnela, zdaj pa bo veselje ne le za njiju, ampak za vse! Juhuhu, to bo svatba, kot je ni bilo!

Prid'te, prid'te vsi, ki sta vam sreča in dobra volja pogodi, prid'te in se veselite z nami, dvignite čašico in izpijte kozarec na zdravje mladega para. Jedlo se bo, pilo in plesalo, le prid'te, le prid'te, le enkrat se ženita Čukov Tomaž in Vrbanova Meta. Le prid'te le prid'te, purgarji žlahtni! (*zavriska*)

Vabovčevo vabilo ves čas spremlja glasba harmonike.

3. prizor

TA VESELI DAN

NASTOPAJOČI: TOMAŽ, STARI ČUK, VABOVEC, MLADENIČ, GOSPA VRBANOVA, TRIJE SVATJE, DEKLETA, META

Tomaž, njegov oče in vabovec ter mladenič stojijo pred Vrbanovo hišo.

TOMAŽ: (*zaskrbljen, rahlo paničen*) Oče, kaj pa je zdaj to?! Duri Vrbanove hiše so zaklenjene. Pa menda ja ni petek in bo hišo nesreča zadela, ako se ima ta poroka dovršiti?

VABOVEC: Nič ne skrbi, fant, poslušaj, že škrtka ključ v vratih ...

GOSPA VRBANOVA: Dober dan, gospodje, zgodnji ste, mar se vam kam mudi?

MLADENIČ: I, kam le, pred oltar!

GOSPA VRBANOVA: Ti strela jasna, še enega niste spravili pred oltar, že drugi tja rine ...

STARI ČUK: Gospa Vrbanova, po vašo hčer smo prišli, da jo z našim Tomažem omožimo.

GOSPA VRBANOVA: Tomaž, le bliže stopi. (*Tomaž stopi k njej*) Ježešna, kako si čeden, ampak ali si naše Mete vreden, to me zdaj skrbi.

TOMAŽ: Sem, gospa, vprašajte, kar želite, vse odgovore dobite, jaz pa Meto za ženó.

VABOVEC (*nagovori gledalce*): Ak' mu zmanjka štrene in ga korajža mine, ako na cedilu um ga zapusti, pomagajte mu še vi!

GOSPA VRBANOVA: Če je pa tako, potlej razveži zdaj jezička, da še danes s tabo bo zaplesala ženička.

1. SVAT: Poslušaj zdaj, kaj prva uganka pravi:

Bela mladenka, sloka in lepa, zlate cekine ima v laseh. Veter zapiha, lepa mladenka vrže vse svoje cekine po tleh.

TOMAŽ: Uj, ta bo pa težka! Naj pomislim, morda je pa pravi odgovor kar moja Meta – lepa je in vitka, njeni lasje žarijo v soncu kot zlati cekini, a v vetru plapolajo, ne pa padajo po tleh. Ne, Meta ne bo pravi odgovor.

STARI ČUK: Sinko, tole bo pa trd oreh ...

TOMAŽ (*se smeje*): Ej, jo že imam, ta pravo. Oreh ni, je pa neko drugo drevo – breza! Breza v jeseni. Kaj porečete, stric?

1. SVAT: (*zadovoljno*) Dobro je, fant, res si uganil, a zdaj te čakata še dve uganki. Le pripravi se ...

2. SVAT: Zdaj pa moja uganka:

Tri vogale v hiš' podpira, a četrt'ga gor drži. Skrb za mir je v hiši njena, včasih pa špetir nar'di.

STARI ČUK: Tale uganka mi je znana, a odgovor je neznan ...

TOMAŽ (*obupano*): Oča, pomagajte, težka ta je zagonetka. A če je ne razvozlam, žena mi ne bode Metka.

2. SVAT: Glej ga, fanta, spet je pravi odgovor našel!

GOSPA VRBANOVA: O ja, žena pri hiši res tri vogale podpira, včasih pa še četrtega. (*hčeri*) Meta, le glej, da ti mož ne naloži prehudega bremena!

TOMAŽ: Mati, kar bodite brez skrbi, Meta meni bo v oporo, a jaz njej, ko bodo težke dni.

MLADENIČ: Še malo, Tomaž, pa bo Meta naša!

TOMAŽ (*se smeje in odkimava*): Moja bo, moja, ne naša!

3. SVAT: A še preden Meta se pred oltar odpravi, tretja uganka se tebi zastavi:

Včasih zgrabi te vročica, a zdravila zanjo ni. Ta bolezen te zgrabi in do konca ne spusti.

TOMAŽ: Ojoj, to pot ne bo šlo zlahka. (*Se obrne h gledalcem*) Pomagajte mi, kakšna je ta strašna bol, za katero leka ni?

VABOVEC: Ej, fant moj, se mi zdi, da je tebe že zgrabila, drugače tukaj ne bi stali mi.

STARI ČUK (*nejevoljno*): Pa kaj spet pleteničiš, ohcet danes mora bit', saj drugače od ljubezni zna Tomaž še konec vzeti!

TOMAŽ (*vzklikne*): Ja!! Ta bo prava – LJUBEZEN! No, za to bolezen pa upam, da nikdar ne najdejo zdravila. (zagleda nevesto, ki prihaja iz hiše) Tamle je nevesta, glejte, Metka moja k meni gre.

VSI TRIJE SVATJE: No, zaslužil si si nevesto ... zdaj pa brž z njo pred oltar ... da si ne premisli!

Pride nevesta, ki pa je v resnici v nevesto preoblečena stara ženska.

MLADENIČ (*gre mu na smeh*): Ojoj, tale pa ne bo ta prava. Tale rož'ca ne bo več cvetela, malce je že ovenela!

TOMAŽ (*jezno*): Tole že ni moja Meta, Meto vzamem, druge ne!

VSI TRIJE SVATJE: Je že dobro, sinko ... nič se ne huduj. Tale mlada ... ta bo prava, s to boš srečo imel.

Pride v nevesto preoblečen fant.

STARI ČUK: Bogme, tale rož'ca pa ni rož'ca, tale je rožiček. Saj je Metka res še mlada, ali tole je mladiček!

MLADENIČ (*navihano*): Prav imate, očka Čuk, nosek je še smrkav in rdeči. Mislim, da nevesti tej bolj kot zali fantje, punčke so povšeči.

TOMAŽ (*jezno*): Kaj mi hčer v zakon date ali ne? V cerkvi zvon že kliče k sebi zbrane svate vse!

GOSPA VRBANOVA: Tule našo Meto imaš, si dokazal, da vse znaš. Sreče in lubezni si želita, zdaj moj blagoslov dobita.

VABOVEC: Gremo, družina vesela, zdaj se ohcet bo začela! Najprej se pred bogom rinki menja, da veselje v življenju n'kol' ne jenja.

Svatje se v spremstvu glasbe odpravijo v cerkev, nato sledi slavlje v gostilni. Vsi svatje in mladoporočenca sedijo za mizo. Ves čas se razlega harmonika, dokler ne vstane ženinov oče.

STARI ČUK (*slovesno vstane, v roki drži kozarec vina*): Dragi svatje, gostje zbrani, vsi k' se veselite z nami! Danes mi je dvojna sreča, ker družinica se večja. Sina imam, ki srečo je ujel, zdaj po novem bom še hčero Meto imel. (*Obrne se k ženinu in nevesti*) Mlada dva, vama voščim sreče, zdravja mnogo kupov, a sebi – kup vnukov.

Živela ženin in nevesta!

VSI SKUPAJ: Živela!